

Dîvânçe -i Erşed, Talip Çukurlu, Ihlamur Akademi Yayınları, ISBN 978-605-72215-6-8, Mart, 2023, 250 sayfa.

 Fırat TAŞ
Siirt Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı,
Türkiye, irmibir@gmail.com

Geliş/Received: 29.04.2023

Kabul/Accepted: 15.06.2023

Sayfa/ Page: 129-132

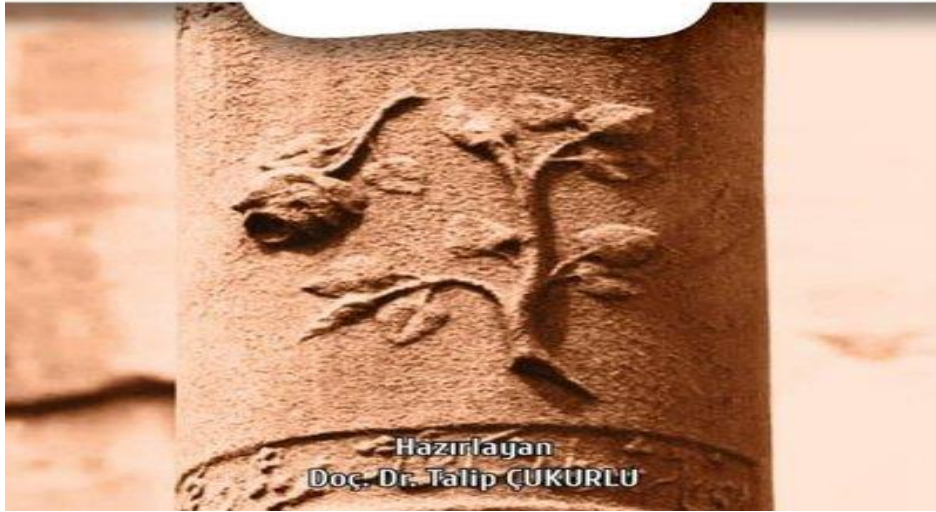

Atıf/Citation: Taş, F. (2023). Dîvânçe -i Erşed, Talip Çukurlu, Ihlamur Akademi Yayınları, ISBN 978-605-72215-6-8, Mart, 2023, 250 sayfa.. *International Journal of Filologia*. ISSN: 2587-1811 6(9), 129-132

Yayın Değerlendirme / Book Review

DÎVÂNÇE-İ ERŞED

Dîvânçe -i Erşed, Talip Çukurlu, Ihlamur Akademi Yayınları, ISBN 978-605-72215-6-8, Mart, 2023, 250 sayfa.

Edebî, siyasi, sosyal, kültürel, dinî yönlerden çoğu araştırmaya konu olan Osmanlı toplumu aynı minvalde, şairlerin eserlerinde yer edinmiştir. Toplumunun sosyal-kültürel özelliklerine ulaşmanın zorluğu, çoğu araştırmamanın satır aralarında yer almışsa da günümüze miras kalan defterler, divanlar, mesneviler ve diğer şiir formları Osmanlı toplum yapısıyla ilgili ipuçlarını vermiştir.

14. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın sonlarına kadar devam eden klasik Türk edebiyatı, hatırı sayılır sayıda şair yetiştirmiştir. Çok sesli ve oldukça renkli bir edebiyat ortamının oluşmasında şüphesiz Osmanlı Devleti'nin kültürel dokusu ve geniş bir coğrafyada sürdüğü hükümlerlik etkili olmuş, Osmanlı Devleti'nin çok kültürlü toplum yapısının inşasını da kolaylaştırmıştır. Yaklaşık altı asır boyunca, üç kıtada etkisini sürdüren bu edebî gelenekte Harezmi, Hakanî, Çağatay, Azerî, Anadolu ve Rumeli sahalarında şiirler söyleyen şairler birbirlerinden etkilenmiş, muazzam bir kültür ve medeniyet birikimini barındıran eserler vücuda gelmiştir (Çukurlu, 2023:7). Bu çok kültürlü ortamı Erşed mahlasıyla şiirler yazan Vâsık-zâde Abdülhamid'in yetişmesine de imkân sağlamıştır. Erşed, şiirlerini Dîvânçe'sinde toplamıştır. Şairin tek eseri olan *Dîvânçe-i Erşed* üzerinde Doç. Dr. Talip Çukurlu tarafından kapsamlı bir çalışma yapılmıştır. Yaşamı hakkında fazla bilgi bulunmasa da Çukurlu kitabında, şairin hayatına ışık tutacak bilgiler vererek okurunu aydınlatmaya çalışmış, şairin zihin dünyasını açıklayan değerlendirmeler yapmıştır.

Ihlamur Akademi Yayınları tarafından Mart 2023'te okurla buluşturulan kitabın editörlüğünü Doç. Dr. Halil Batur üstlenmiştir. Titiz bir çalışma sonunda ilim ve edebiyat dünyasına kazandırılan *Dîvânçe-i Erşed*; önsöz, zengin içerikler sunan üç bölüm, sonuç ve eklerden oluşmaktadır.

Ön Söz'de (s.7-10) kitap hakkında genel bilgiler verilmiş, bu çalışmayla okurun dikkatine sunulan bazı hususlar tek tek açıklanmıştır.

Birinci Bölüm'de (s.11-24) Erşed'in hayatı, eserleri ve edebî kişiliği hakkında genel bilgiler verilmiştir. Vâsık-zâde Erşed olarak bilinen şairin asıl adının Abdülhamid olduğunu belirten Çukurlu, Erşed'in hayatı hakkındaki kapsamlı bilgilerin Râmiz'in *Âdâb-ı Zurefâ* adlı eserinde yer aldığını belirtmiştir. 18. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairlerinden Erşed'in tespit edilebilen tek eserinin Medine Arif Hikmet Kütüphanesi 117/811 numarada kayıtlı olan *Dîvânçe* olduğuna; *Dîvânçe*'de bulunan bir şehrengiz ve tarih manzumeleri üzerine birer makale kaleme alındığına not düşen yazar, şairin hayatı ve eserlerinin edebiyat araştırmacıları tarafından pek bilinmediğine değinmiştir. Yazar, kendi döneminde "ümit vaat eden bir şair" olarak nam salan, şairin henüz 21 yaşında iken *Dîvânçe*'sini tamamladığını belirtmiştir.

"*Erşed'in Hayatı ve Eserleri*" ile "*Erşed'in Edebî Kişiliği, Dil ve Üslubu*" olmak üzere İki ana başlıktan oluşan **Birinci Bölüm**'ün *Erşed'in Edebî Kişiliği, Dil ve Üslubu* başlığında Erşed'in kendi şiirlerini methetmekten, başkalarına meydan okumaktan ve onları kendi şiirine nazire yazmaya davet etmekten hoşlanan bir kişiliğe sahip olduğuna değinilmiştir.

Birinci Bölüm'de ayrıca şairin dili ve üslubu hakkında bilgiler verilmiştir. Erşed'in, halk dilinde sıklıkla kullanılan bazı atasözleri ve deyimlerine kimi zaman tam iktibas tekniğiyle kimi zaman da anlam bakımından şiirlerinde yer verdiğiğine değinen Çukurlu, vezin kaygısı nedeniyle bazı atasözlerindeki kelimelerin yerinin değiştirildiği hatta kimi zaman kelimenin değiştirildiğinin Erşed'in şiirinde tespit edildiğine değinmiştir. Yazarın bu bölümdeki tespitleri Erşed'in canlı, renkli, mizacına uygun edebî bir dil ve üslup özelliğine sahip olduğunu göstermektedir.

İkinci Bölüm (s.25-56), *Divânçe-i Erşed'in İncelenmesi* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde eserin şekil ve muhteva özelliklerine detaylıca değinilmiş, tespitler alt başlıklar halinde sıralanmıştır. *Şekil Özellikleri* ana başlığı; *Nazım Şekilleri*, *Vezin*, *Kafiye ve Redif* olmak üzere üç alt başlık olarak ele alınmıştır. Yazar çeşitli istatistiklere yer vererek *Divânçe-i Erşed*'de yer alan şiirlerin şekil özelliklerini etraflıca ele almıştır. *Divânçe*'de bulunan 296 manzumeden 178'inin gazel olduğuna değinen Çukurlu bunu, klasik Türk şiirinde en çok tercih edilen nazım şekli olmasına bağlamıştır.

Muhteva Özellikleri ana başlığı, “*Din ve Tasavvuf*“, “*Aşk, Aşık, Sevgili*“, “*Rakip ve Sosyal Hayat*” olmak üzere üç alt başlık ve bu alt başlıklara bağlı çok sayıda başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümde *Divânçe-i Erşed*'de sosyal hayat, zengin bir başlık dizisi altında ele alınmıştır. Bu bölümde de yazarın tespitleri tek hat üzerinden ilerlememiş, okura geniş bir yelpazeden örnekler sunarak şairin zihin dünyasıyla yaşadığı devrin panoramasını zengin bir seçkiyle sunmuştur.

Üçüncü Bölüm(s.57-232), *Divânçe-i Erşed* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde nüsha hakkında genel bilgiler verilmiş, metnin teşkilinde takip edilen yöntem açıklanmıştır. Metnin çevirisinin yer aldığı bu bölüm *Metin Teşkilinde Takip Edilen Yöntem*, *Nüsha Tavsifi*, *Çeviri Yazı Alfabetesi*, *Çeviri Yazılı Metin* başlıklarından oluşmaktadır.

Yazarın eser ve şairle ilgili değerlendirmelerinin yer aldığı **Sonuç** kısmı, okura eleştiri imkânı sunmaktadır. Metin çevirisinin titizlikle yapıldığı *Divânçe-i Erşed*'in eklerinde asıl metinden örnekler de yer almaktadır. Kitabın sonunda araştırmacılar için zengin bir kaynakça sunulmuştur. Arka kapağında araştırma konusu şair ve eseri hakkında kısa bir not da yer almaktadır.

Kitaptan Okura

Divânçe-i Erşed çalışması akademik bir hassasiyetle yapılmış olsa bile herkese hitap etme anlayışından uzak değildir. Yazar, esere hâlel getirecek bütün ayrıntıları düşünerek işe başlamıştır. Bunu, çevirisi yapılan şiirlerden anlamak güç değildir. Aşağıda verilen şiirler bu sadelik anlayışının örnekleridir:

Gele ey hâme başla a'ğâza

Vasf-ı nev-dil-berân-ı tannâza

Eyle 'aşk âteşinde kendiñi kâl

Edesin tâ ki sen de 'arz-ı makâl

Eyle bir hoş-edâ ile medhi

Olmaya tâ içinde bir kubhı

Başla bir ser-güzeşti tahrîre

Vasf-ı dil-cûlarını ta'bîre

Şimdi Fındıklıda iki dil-ber

Oldı zâhir misâl-i şems ü kamer

...

Son Söz

Birbirinden güzel ve ilginç şiirlerin yer aldığı kitap, okuyucuya edebî bir şölen sunmaktadır. Henüz 21 yaşındayken bir divan tertip edebilme becerisini gösteren şairin şiirleri okuyucunun ilgisini çekecek niteliktedir.

Kaynakça

Çukurlu, T. (2023). *Divânçe-i erşed*. Ihlamur Akademi Yayınları.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Fırat TAŞ

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Yazar bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmiştir.

Etik Beyanı / Ethical Statement: Yazar bu makalede “Etik Kurul İzni”ne gerek olmadığını beyan etmiştir.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks: Yazar bu çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmadığını beyan etmiştir.

Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.